

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**S. Augustinus, Episcopus in Africa Hipponensis, Veritatis
Evangelico-Catholicæ In Potioribus Fidei Controversiis
Testis Et Confessor, Contra Bellarminum Et Alios
Scriptores Papæos, antiquos pariter & ...**

Reiser, Anton

Francofvrti, 1678

Liber Tertius, De Romano Pontifice

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72506)

LIBRI TERTII,
DE
ROMANO PONTIFICE,
CAPUT SECUNDUM,
DE
Antichristo, homine individuali.

TAlem cum Bellarminus defendere in se suspiciat, ut Pontifices Romanos eo facilius ab hac accusatione gravissima liberare possit, omnia studiosè colligit, quæcunque ullâ ratione Scopio intervirere videntur, Augustino etiam hic & ibi in testimonium adducto, de cuius, ut & cæterorum Patrum autoritate in hac Controversiâ quamvis indubium sit, eam non semper neque ab ipsis Romanensibus sine omni exceptione ratam haberi, ideo, quia iis plerique vixerunt temporibus, quibus *Mysterium Iniquitatis* nondum ita fuit revelatum, adeoque ante Vaticiniorum impletionem de eo non ita evidenter statuere potuerunt, multa de Antichristo vel Antichristis hinc inde docentes, quæ manifestissimè postmodum minus liquida esse fuerunt deprehensa, id quod hic in antecessum monuisse, posthac non semel erit usui; nihilo tamen minus conabimur, quantum licebit, Augustinum vindicare ab eorum errorum societate, ad quam non rarò invitissimus & præter mentem trahitur à Bellarmino, cujus aliquod specimen mox sub initium exhibetur. Ut enim Antichristi in S. Literis præsignificati unitatem individuum, & ut ita dicam vel scribam, Solarem demonstrat primo statim loco provocat ad ipsius Christi verba: *Ego veni in nomine Patris mei, & non accepistis me; si alius venerit in nomine suo, illum accipietis*, quibus de magno, qui in Quæstionem hic venit, Antichristo vaticinium exhiberi putat, præter alios Patres Augustinum quoque testem citans, hæc Verba Christi de uno aliquo individuali Antichristo intelligentem. Videamus, an id dixerit vel scripserit Augustinus Doctor, qui hunc in modum de Christi Sententiâ suam expressit: *Qui à semetipso gloriatur, gloriam querit propriam. Hoc erit ille, qui vocatur Antichristus, extollens se, sicut Apostolus ait, supra omne, quod dicitur Deus, & quod colitur. Ipsum quippè, id est, Antichristum, annuntians Dominus, gloriam suam, non Patris quæsiturum, ait ad Iudeos, Ego veni in nomine &c. Significavit eos Antichristum suscepturos, qui gloriam nominis sui quæsiturus est, inflatus, non solidus, & ideo non stabilis, sed utique ruinofus.* Explicat quidem Augustinus hæc Christi verba de Antichristo in singulari, sed Sensu non aliò, quam quo Christus ipse locutus est indefinitè de quocunque alio in nomine suo veniente, quem necessariò de uno aliquo individuali Antichristo *Solipso* intelligi debere, ipsi Interpretes Papistæ non pauci negarunt, nominatim *Salmero, Pererius, Tolerus, Maldonatus, Iansenius Gandavensis, Didacus Stella*, ipse etiam, *Malvenda*, quorum verba prolixè *Gerhardus* noster in Confessione Catholica exhibet, hic cum tædio non iteranda. ad aliud progredimur oraculum, numero & ordine *quartum*, quo Bellarminus individualement Antichristum porro sistit, Danielem Prophetam ad partes suas trahens, ex Revelatione angelicâ docentem, *unum fore non regnum, sed regem quendam, qui ex decem regibus tres omninò tollet è medio, & alios septem sibi subjiciet*, id de Antichristo præter alios iterum Patres agnoscens Augustino, quod quidem ultrò neque inviti largimur & concedimus. Atqui aliud & hic est, loqui Augustinum de Antichristo in singulari, aliud in individuo, cum sub illo singulari unitas intelligi possit, imò de jure debeat, si ita dicere licet, phœnicia, id est, successiva, per tona nimirum unica ejusdem speciei, naturæ & ordinis, quo sensu unus Rex unius regni dicitur, etsi plures sibi invicem numero & ordine succedant, & quo reges mori non posse dicuntur. Sit autem ita, ut hoc obiter contra Bellarminum Augustini & aliorum Patrum autoritate abutentem adjiciam, Antiochum, quem Vates Divinus tantum non nomine suo exprimit, *certum & singularem fuisse personam*, nondum sequitur tamen, ideo & Antichristum, utpote Antiochi antitypum, *certam & singularem esse personam debere*, cum facile aliquis plurium typus esse possit, sicut è contrario unius rei plures esse typos posse, imò, si Sacras V. T. literas evolvamus, re- verâ esse, nemini non studioso earum scrutatori manifestum sit.

Vid. D.
Dannh.
Antichr.
Prodr. n.
23. P. 67.

Joh. V.

Tract. 29.
in Joh.

Cap. 11.
& 12.

Lib. 20. de
C. Dc. 23.

Et

Et quia Johannes Novi Fœderis Propheta in pluribus cum Daniele deprehenditur convenire, ideò Bellarminus Eum huic quoque consultum duxit jungere, ad Eius etiam Vaticanina provocans, quæ de Antichristo individuali Augustinum post alios iterum Patres intelligere scribit, sed eodem & hic dimittendus responso, quo Danielis de Antichristo prædictionem, juxta Augustini mentem, diximus intelligendam, illud solùm addendo, quod Augustinus eo in loco, ad quem Bellarminus tertiâ vice provocat, aperte testatur, testimonium illud Apostolicum, quo Bellarminus etiam ad individualitatem Antichristi demonstrandam utitur, & quod Antichristum extra omnem controversiam exhibet, nonnullos suo tempore ita explicasse, ut non ipsum Principem, sed ejus quodammodo universum corpus, id est, ad Eum pertinentem hominum multitudinem simul cum ipso Principe suo intelligi voluerint: quam Sententiam si Augustinus judicasset improbabilem, indicare nullus prætermisisset, id quod in sequentibus de diversis aliorum in hâc Quæstione opinionibus non omisit, quamvis ingenuè confessus: *Nos, qui nescimus, quod illi sciebant*, nimirum Thesalonicensis, ad quos Paulus illam exaravit Epistolam, *per venire cum labore ad id, quod sensit Apostolus, cupimus quidem, nec tamen valemus*, de variis aliorum Interpretum Sententiis addens: *Alius sic, alius aliter obscura Apostoli verba conjectat*. Ut adeò, quidquid Bellarminus ex Augustino hic adducit ad suam opinionem de individuali Antichristo stabiliendam, vel propriè Eius Sententia non sit, vel ad minimum non nisi conjecturaliter ab Eo propositum, qui nihil tum indubitanter definire hâc de re ausus est.

CAPUT TERTIUM, & seqq.

De

Antichristo nondum Revelato.

FAtetur hic Bellarminus, de tempore adventus Antichristi multas esse suspiciones falsas, multosque errores, tam Catholicorum, quos vocat, quam hæreticorum, hoc tamen cum discrimine, quod Catholici ita dicti scientes, vel ita existimantes, *Antichristum non venturum, nisi in fine Mundi, erraverint in eo, putantes, Mundi finem esse propinquiorum quam re verâ sit*. His opinionibus, quas dicit Catholicorum accenser tandem, quam adpellat celebrem eorum, qui *Mundum sex annorum millibus duraturum statuerunt ideò, quia sex diebus Mundum creaverit Deus, & mille anni sint apud Deum quasi dies una*; cui Sententiæ scribit concordare Thalmudistarum opinionem, ab Eliâ (Propheta) vaticinium se habere dicentium, quo adseratur *Mundus sex millibus annorum duraturus*. Addit, hanc Sententiam non posse per *Experientiam redargui, & optimam esse moderationem Augustini, eam putantis probabilem & ut probabilem sequentis*. Etsi autem Bellarminus ex C. D. c. 8. istimet, inde non sequi, nos scire tempus ultima diei; dicit tamen, *probabile esse, Mundum non duraturum ultra sex annorum millia, quamvis non pro certo & indubitanter id adfirmare ausus*, de Augustino id etiam testatus, quod acriter reprehenderit adserentes, certo tempore aliquo *Mundum esse finiendum, cum ipse Dominus dixerit, Non esse nostrum scire tempora & momenta, quæ Pater in sua posuit potestate*. Ut ut autem hujus Sententiæ discussio non adeò multum faciat ad præsentem Controversiam, & hinc Bellarminus facile eam silentio prætermittere potuisset, lubet tamen breviter id tantum hic ad eam observare, quod Pandulphus in suis de Fine Mundi Disputationibus notavit, esse hanc traditionem non Eliæ Thesbitis Propheta, quod Bellarminus per inadvertentiam Lectori proposuit, sed Rabbinum alicujus Thalmudici & Cabalistici, id quod Menasse Ben Israel, Rabbinorum hujus Seculi Celebratissimus etiam agnoscit, Pandulpho hanc in genere Centurâ addente: *Cum Thalmudicum opus omnium planè mendacissimum sit, huic dicto fidem jam satis abrogari*. Et quod Augustini attinet autoritatè, etsi concedit, Eum hanc Sententiam non improbare, imò adserere, se id aliquando fuisse opinatum, & eam in hâc parte solum reprehendere, quâ errori Chiliarum favet; addit tamen, eundem Augustinum alibi hanc sententiam refellere, reprehendendo nimirum adserentes, certo tempore aliquo *Mundum esse finiendum*, quod Bellarminus quoque notavit, etsi non observans, hanc posteriorem Sententiam priori esse adversariam. Hinc idem Pandulphus cordatè: *Premisâ erga tot insignes, qui huic Sententiæ adhaerunt, Doctores Reverentiâ adfero, hanc opinionem incerto proorsus ac nutanti innixam esse fundamento*, id quod prolixè etiam per partes demonstrat. Inde etiam Abramus in Pharo Veteris Testamenti de adventu Messiae contra Judæos agens, quamvis hoc Vaticanio Pseudo-Eliæ Rabbinici ad demonstrandam Adventus Messiani certitudinem utatur, non tamen aliâ utitur ratione, nisi

nisi ad hominem & ex concessis disputando, nimirum contra Judæos ex hoc Canone Chronologico evicturus, Messiam Patribus promissum juxta hoc Rabbini Vaticinium jam dudum & ante sesqui-mille annos venisse, adeoque non amplius expectandum esse. Sed ad Bellarminum ut redeam, is demonstraturus, Antichristum, videlicet magnum, & de quo Paulus in specie, nondum venisse, aliquot Signa colligit ex Sacris, quæ Antichristum antecessura sint, è quorum numero *primum* fuit universalem in toto orbe Evangelii prædicationem, Augustino in testimonium citato, de seipso scribente, *certissimam se comperisse Experientiam, suo tempore multas adhuc fuisse gentes, quæ nihil de Christo audierint*; ad locum Pauli autem, quibus in omnem terram exivisse Sonum prædicationis Evangelicæ, inque universo orbe Evangelium esse, suo jam tempore testantis, respondente, *ibi quidem profuturo præteritum accepisse Apostolum, hic verò non actu sed Virtute Evangelium esse intelligi voluisse*. Rem ipsam quod attinet, non abs te erit, si Bellarminum more non insolito sibi met ipsi contradicentem & scribentem breviter exhibeamus. Quod enim hic negat, alibi satis evidenter & expressè adfirmat, scribens: *Apostoli per totum orbem terrarum prædicarunt Evangelium & Ecclesias constituerunt, ut patet ex locis paulò ante citatis &c.* Item ex Irenæo, qui cum fuerit vicinissimus Apostolicis temporibus, dicit tamen, suo tempore Ecclesias jam fundatas esse in Oriente, in Lybiâ, in Ægypto, in Hispaniâ, in Germaniâ, & in medijs Regionibus, id est, Italiâ & Galliâ. Similia ferè habet, amplitudinem Ecclesiæ describens: *Tempore Apostolorum Ecclesia in toto Mundo fructificare cepit, ut Paulus dicit*. cit. Item, tempore Irenæi erat sparsa per totum orbem, id est, per omnes Provincias tunc cognitâs, id quod Ipse refert. Idem postea refert de suo tempore Tertullianus, idem postea Cyprianus, idem postea Athanasius, idem postea Chrysostomus & Hieronymus & Augustinus, nec non Theodoretus & Leo Magnus, ac Sanctus Prosper. Et ubi respondere debet ad illud Prophetæ Danielis Vaticinium, quod eodem in capite Matthæi habetur, quo de Catholica Evangelii prædicatione ex ore Christi extat promissio, ita suam explicat mentem: *Ad illud Danielis, etsi Hilarius & Hippolytus atque Apollinarius apud Hieronymum intelligunt eam Prophetiam de tempore Antichristi, tamen sine dubio sunt decepti, Loquitur enim Daniel apertissimè de everione Hierusalem & cessatione sacrificii Judæorum, sic exponentibus Chrysostomo & Theophylacto ac Hieronymo, Augustino item nec non Eusebio, Clemente Alexandrino, Tertulliano, Julio etiam Africano apud Hieronymum &c.* Addit Bellarminus, idem ex Evangelio colligi e videnter, ad loca Matthæi & Marci parallela provocans. Quid ex his Bellarmini verbis contra ipsum quoque Bellarminum possit deduci, satis est manifestum. Videlicet, quod hic futurum adhuc tanquam Signum antecedens tempora Antichristi adducit, ibi tanquam jam factum pluribus Patrum, imò ipsius etiam Augustini testimoniis confirmat, adeoque & hoc documento ostendit, vertiginis spiritu se circummagi, ubi vertiginosum Antichristi spiritum à se suisque complicitibus abigere & amoliri est conatus. Dum verò de *Hilario* & alijs Scriptoribus Ecclesiasticis diversum à se in explicatione Vaticinii Danielis sentientibus scribere non erubuit Bellarminus, eos sine dubio esse deceptos, qualiter non rarò alibi de diversis Patrum opinionibus censet; nullo planè modo poterit ægrius ferre aut iniquius interpretari, quicumque post *Erbermannum* partes Bellarmini suscipiet in posterum defendendas, si de Augustino secundum ea, quæ ex Eo produxit Bellarminus, dicamus, eum ibi in consequenter disputasse, idque indubitanter adfirmasse, quod adhuc est & tunc erat in quæstione. Ita autem ibi Doctor augustus: *Sunt apud nos, hoc est, in Africa, gentes barbara innumerabiles, in quibus nondum esse prædicatum Evangelium, ex iis, qui ducuntur inde captivi, & Romanorum servitiis jam miscentur, quotidie nobis addiscere in promptu est*. Atqui hoc non obstante, potuit nihilominus fieri, ut iis gentibus antehac per Apostolos Evangelium fuerit prædicatum, & post quatuor Secula, id quod apud alias quoque factum est, obliteratum, documentis illius Apostolicæ prædicationis ita sepultis ac omnimodè oblivioni traditis, ut nihil planè reliquiarum super Augustini tempore fuerit, isque idè existimaverit, nunquam ibi antehac prædicatum fuisse ab Apostolis. Hoc responsum non potest aut debet esse ingratum ad Augustini auctoritatem provocantibus, quia non solum ipse Bellarminus locis jam allegatis contrariam amplexus legitur Sententiam, sed & cum eo plures alii ex Interpretum Papistarum numero, quos D. *Gerhardus* noster iterum numero satis prolixo exhibet in laudato *Confessione Catholica* & irrefutabili hæctenus opere, inter quos aliqui etiam Augustini opinionem cum emendatione quâdam sistunt, nominatim *Maldonatus, Barradius, Justinianus*, quibus si licitum fuit in hac re ab Augustino, discedere, cur id Evangelicis non liceat, nondum video.

Epist. 80.
ad Hefych.lib. II. de
V. D. c. 15lib. IV. de
Notis Ec-
clesiæ, cap. 7.lib. III. de
Ecclesiæ
milit. cap.
16.

Secundum jam sequitur signum, quod tanquam Antichristi tempora antecedens à Bellarmino adducitur, nimirum omnimoda Imperii Romani desolatio, è classico Apostoli oraculo, quod utramque in hoc argumento facit paginam, id demonstrante, in testimonium adducto post ceteros Patres Græcos & Latinos Augustino, de quo idem hic repetere licet, quod ad caput proximè antecedens in fine fuit observatum, scilicet, ipsum fateri Doctorem Augustum, se nescire, quod Theſſalonicenses (ex ore Apostoli) sciebant, & quamvis cupiat pervenire ad id, quod Apostolus sensit, non tamen posse se aut valere. Etsi enim id, quod Paulus de *Mysterii Iniquitatis* detentore, ne suo tempo-

re reveletur, scripsit, de Imperio Romano non absurdè intelligi posse credat Augustinus, aliam tamen aliorum quoque subjunxit Expositionem, comet ipso testatus, non se in hujus Oraculi sensu omnimodè indubium esse, quin potius si meliora quis suggererit, ad acceptandum ea paratissimum. Quam Sancti Patris modestiam si Bellarminus animadvertisset, non ita crudè & nudè Sententiam ejus, quæ ipsi probabilis tantum, non autem certa planè fuit, proposuisset, præprimis si sui iterum & à se ante & post Scriptorum memor fuisset. Ante inquam & post Scriptorum. Nimirum paulò ante non invitus sed ultrò scripsit: *Imperium Romanum ferè jam deletum esse*; Et post in de Imperii Romani Translatione adversus Flacium fatetur, plurimos Historicorum adfirmare, Occidentale

lib. II.
cap. 2.
lib. I. c. 9.

Imperium in Augustulo defecisse, quorum aliqui verbotenus ibi à Bellarmino adducuntur. Accedit, nominatissimum hodie inter Papistas Commentatorem Esthium fateri, non placere hanc de Imperio Romano explicationem aliis Interpretibus, testarique Thomam & Lyrannum, quin & rem ipsam probare, jam olim ab Imperio Romano gentes, quæ ei erant subjectæ, defecisse, solumque nomen penè Imperii Romani hodie relictum esse. Ratio instituti non patitur, hanc nunc agitare controversiam, quam non ita pridem duo Scriptores, alter Galus, alter autem Italo-Germanus, circa Imperii Romano-Germanici non solum denominationem, sed ipsum quoque Statum, Civilis Prudentiæ Scriptoribus iteratò discutendam objecit, utpotè à Theologorum foro eatenus alienam, quatenus de hujus vel illius Regni & Imperii Statù interna & genuina ratione ex ipsis Politicæ Doctrinæ fundamentis disquiri solet: id tantum pro uberiori hujus Quæstionis illustratione addere libet, quod sub superioris Seculi finem Fevardentius, Doctor Parisiensis, Ordinis Minorum, ad *Irenæum* Danielis & Apocalypſeos Johannæ oracula tractantem notavit, cum & hic aliorum, quàm propriis loqui & scribere verbis tutius sit & longè consultius:

ad lib. V.
cap. 26.

Dissipationem unius Imperii Romani in decem regna per decem articulos pedum Statue, decemque, cornua Bestiæ significata, Adventum Christi præventuram, post Irenæum ex Daniele & Apocalypſi colligit Theodoretus, & ut Hieronymus fatetur, omnes Scriptores Ecclesiastici. Quæ sint autem illa, haud difficile deprehendent, qui historias Romanorum à temporibus Arcadii, Honorii & Theodosii ad hanc usque ætatem percurrerint. Ab illis enim Seculis comperient, in Europâ Hispanos, Gallos, Anglos & Germanos; in Africâ Carthaginienses, Numidas, Egyptios; in Asiâ Syros, Armenos, aliosque multos, variis licet modis, Imperii Romani jugum excussisse. Atque etiam nunc in solâ Europâ conspiciamus, Poloniam, Sveciam, Norvvegiam, Daciam (forte, Daniam) Britanniam, Galliam, Hispaniam, Italiam, Siciliam, Hungariam, decem clarissima & potentissima regna, ab Imperii Romani obedientiâ ita se subduxisse, imò & illud atrrivisse, ut vix quoddam illius inane superſit simulacrum. Quibus Fevardentii verbis ut aliquid adjiciatur opus non est, cum satis clarè rem contra Bellarminum conficiant.

Tertium nunc succedit Signum Antichristi tempora antecedens, adventus Enochii & Eliæ, quos adhuc & ad hoc vivere scribit Bellarminus, ut venienti Antichristo se opponant, & conservent electos in Fide Christi, & tandem Iudeos convertant. Id ut confirmet, duobus ex Veteri Testamento, totidem ex Novo Testimoniis nititur, addens præter aliorum Patrum Augustini quoque consensum, cujus autoritate etiam in explicando

lib. 20. de
C. D. cap.
29.

ad præſens Institutum Malachiæ Oraculo utitur, statuentis, hanc esse communem fidelium Interpretationem, in eo de Eliâ vero agi. Id sicut negare non possumus, de Augustino bonâ cum ejus veniâ hic consentes, quod Bellarminum paulò ante de Hilario & aliis Scriptoribus Ecclesiasticis judicasse legimus, Eum sine dubio hic cum pluribus deceptum esse, forsitan autoritate Verſionis Græcæ, quæ sine præviâ Codicis Ebræi manuſcriptione Eliam hic expressit *Thesbiten*; ita Christophorus à Castro, quamvis Bellarmini sententiæ accedens, fateri tamen coactus est, locum hunc de Iohanne Baptistâ Christi præcurſore accipiendum existimasse Paulum Burgensem, Vatablum, Ariam Montanum, Iſidorum & Rupertum Tuitiensem, qui insuper reſtetur, Hieronymum quoque secutum esse hanc Expositionem, adq; ipsum non displicere Remigio & Haymoni, quibus inprimis addi debet Sixtus Senensis,

Ora-

oraculum hoc prolixissimè à Judæorum & Anabaptistarum corruptelis vindicans, eam ^{Bibl. S.} itidem præoccupans exceptionem, quâ Bellarminus Eliæ Personam ante ultimum Christi ^{lib. 7.} adventum hic loci promissam evincere studuit, expressè scribens: *Quod additur*, ^{Hæret. 3.} *Eliam venturum ante Diem magnum & terribilem, neminem movere debet, quasi ad Iohannem, qui non in secundo, sed in primo Christi adventu venit, aptari non possit; quoniam in sacris literis dies magnus Domini ac terribilis non solum de secundo Christi adventu ad Iudicium, in quo venturus est Elias, (ita Sixtus etiam in contradictione communem tuetur Sententiam:) sed etiam de primo Christi adventu in Carnem, quem Iohannes præcessit, intelligi solet, id quod sequentibus explicat: Dicitur autem primus Christi adventus secundum carnem dies Domini magnus & terribilis, vel propter excæcationem & ruinam Ebræorum terribilem in eo factam, vel ut Beda inquit, propter diem Natiuitatis & Passionis Christi, qui à Petro Apostolo ex testimonio Ioaëli Prophetæ adpellatus est dies Domini magnus ac manifestus, eò, quod cum Christo nato novum Sidus emicuit, & co crucifixo Sol obscuratus est, Luna non dedit lumen, Terra contremuit, Petra sunt scissa, Monumenta sunt aperta, & multa Sanctorum corpora, quæ dormierant, magno spectantium terrore per urbem discurrere visa sunt, quod ultimum tamen non invitis dicam & refragantibus, saltem tacentibus Evangelistis dicitur & scribitur. In hunc quoque censum referri debet Jansenius Gandavensis, de Syracide, Ecclesiastici Scriptore, qui hujus etiam Eliæ ejusdemque in hanc terram reditus facere videtur mentionem, ipso referente Bellarmino censens, *Ecclesiasticum id scripsisse secundum receptam suo tempore opinionem, quâ creditum fuit ex verbis Malachia, Eliam verè in sua persona venturum ante Messiam, cum id non esset implendum in propria Eius persona, sed in eo, qui venturus erat in spiritu & virtute Eliæ.* Et si enim Bellarminus hunc Jansenium in Concordiâ Evangelistarum, & ante eum quoque Hieronymum in Commentariò ad Matthæum retractasse hanc sententiam & contrariam docuisse scribat, sufficit tamen, utrumque in loco, qui huc quam-maximè pertinet, à Bellarmino & quem pro se citat, Augustini Sententiâ discessisse, quam in Ecclesiâ nunquam unanimiter receptam fuisse, hic ipse & antiquorum & recentium dissensus testatur.*

Restat è Novi Testamenti testimoniis classicus in hac Quæstione ex Apocalypsi Johannæ locus, ad quem communiter pro binario horum Testium numero provocari solet, & in quo Bellarminus etiam ad Theos suæ defensionem non parum spei collocavit, ut demonstret, intelligi eum debere *de singularibus Enochi & Eliæ personis*, in genere iterum, ne quid sine antiquorum Ecclesiæ Doctorum autoritate hic etiam statuere videatur, præter plurium aliorum ad Augustini quoque consensum provocans, quem sicut antea non negavimus, ita circa hujus Apocalyplici etiam Oraculi intellectum bene observandum ducimus, quod *Alcasar*, curiosissimus arcani Sentus Apocalyplici investigator amplissimè notavit, *in ejus Explicatione non unam, sed quatuor esse vias.* Primam interpretari de duobus viris tempore Antichristi prædicaturis; secundam de Antichristi tempore quidem, non tamen de duobus; tertiam de duobus quidem Viris, sed non de tempore Antichristi; quartam denique nec de duobus, nec de Antichristi tempore. Rursus harum viarum singulas in varia quasi divortia femitarum dividi. *In specie,* qui de Viris duobus sub Antichristo prædicaturis Textum censent esse explicandum, alios quidem designare Enochum & Eliam, ex quibus sint Aretas, Ambrosius, Haymo, Reichardus, Anshertus, Strabus, Hugo Cardinalis, Thomas, Dionysius, Clarius, Vatablus, Ribera, Viægas, quorum explicationem certissimam esse existimant Svarezius, Pamelius, Mendoza, Pererius, Malvenda. Alios autem censere, significari hic Moïsem & Eliam, quam Sententiam sequantur explicantes Christi Transfigurationem, Ambrosius, Hilarius, Abbas Joachimus, Carharinus, Arboreus, Gagnejus, Maldonatus, in quam etiam inclinet Jansenius Gandavensis. Secundam viam placuisse Ticonio, Primasio & Bedæ. Tertiam in varios iterum tramites dividi; quosdam enim respicere tempus primitivæ Ecclesiæ, & duos testes illos suspicari esse Christum & Johannem Baptistam. Ita Ubertinum de Casalis, & Michaellem Eizingerum. Alios inducere duos Sacerdotes illos Jesum & Ananum, quos occiderint Idumæi. Ita Caponsachium, Scriptorum paucis cognitum. Nonnullos exponere de Sylverio Papâ & Menâ (vel potius Menâ, Constantinopolitano) Patriarchâ contra Eutychnianos pugnantibus. Sic Aureolum, Antoninum, Lyranum, Ederum & Lizaratum, & hunc quoque plerisque ignotum. Non defuisse etiam, qui existimarent, in his duobus testibus respici ad Dominicum & Franciscum, quod arriserit Ubertino etiam, & quibusdâ aliis. Quartâ insistere viâ, qui censent, hoc in loco non institui Sermonem de Antichristi tempore, neque

„de duobus Viris singularibus, sed de fictis per Profopopœiam personis. Viâ hujus pri-
 „mam esse semitam existimantium, non agi hic de peculiari aliquo tempore, sed de cun-
 „ctis Fidei Christianæ Seculis. Hanc Sententiam sequi Pannonium, agentem, duos te-
 „stes illos esse omnium temporum Veritatis adserentes duobus Testamentis subnixos.
 „Huc spectare Ariam Montanum, adserentem, duos testes illos esse legem & Prophe-
 „tiam, Legem scilicet in Mose, Prophetiam in Eliâ denotatam. Alteram denique se-
 „mitam in Ecclesiâ primitivo tempore persistere, atq; duorum testium figuram spiri-
 „tualiter esse explicandam contendere. Semitam hanc Authores habere eos omnes,
 „qui arbitrantur, in Apocalypsi à capite quarto usque ad finem undecimi Sermonem
 „esse de modo, quo se gessit Deus cum populo Judaico sub primitivâ Ecclesiâ tempo-
 „ra: & à capite duodecimo usque ad vigesimum, quem ad modum Deus cum populo
 „gentili egerit; utrobique etiam agi de persecutione ab infidelibus in Ecclesiam susci-
 „tatâ, deque ipsius Ecclesiâ triumpho ex utraque persecutione. Hanc Sententiam
 „pro se Authores quam plurimos habere, eosq; graviore, quam opiniones cæterâ; & si
 „Fundamenti firmitudo desideretur, illam præ reliquis esse firmissimam. *In hujus Sen-
 „tentia gratiam hæc subjungit Alcasar:* Pro certo habeo, quicquid in hoc capite de duo-
 „bus Testibus disputatur, in eo produci adhuc & continuari cœptam prius tractatio-
 „nem de fructu copiosissimo, quem Ecclesia ex Judaici populi persecutione decerpit.
 „Quare mihi persuadeo, hos esse duos testes esse magnam Sapientiam & magnam Sancti-
 „tatem Ministrorum Evangelii sive Prædicatorum, qui primævæ Ecclesiâ tempestate
 „Judaico populo Christianam Fidem promulgârunt. Quam interpretationem si quis
 „fortè nimis spiritualem reputabit, eum rogarum velim, ut attentè legat atq; confide-
 „ret, quod Hieronymus scripsit: *De Enocho & Eliâ, quos venturos Apocalypsis refert &
 „morituros esse, non est istius temporis disputatio, cum omnis ille liber aut spiritualiter intel-
 „ligendus sit, ut nos existimamus, aut fabulis adquiescendum.* Eos autem, qui hos duos te-
 „stes omninò experunt atque contendunt duas esse personas, interrogare est animus,
 „utrum noverint, Apocalypsin esse librum planè ænigmaticum. Si norunt, quæ jam
 „prudencia est, dissentaneum & absonum reputare, ut in quodam ænigmate magna
 „Christi Ministrorum sanctitas & sapientia, tanquam duo ipsius Christi testes inducan-
 „tur. *Post aliqua hanc sibi Objectionem format:* Hæc declaratio videtur fundamentum
 „demoliri ejus rei, quam Ecclesia certissimam reputat, scilicet, Enochum & Eliam An-
 „tichristi tempore ad prædicandum venturos. *Respondet,* nullo modo huic traditioni
 „fidem in hæc Explicatione derogari, quin potius congruentissimum esse illius traditio-
 „nis authoritati, ne in hoc Apocalypseos loco niti omninò existimetur, idque potissi-
 „mum quia certum minimè est, quicquid Apocalypseos Textus de duobus adfirmat
 „testibus, complendum esse, ut sonat, in Enochi & Eliâ personis, quod manifestò patet,
 „siquidem tot Interpretes aliter exponunt. *Et iterum post multa ad citata paulò ante
 „Hieronymi Verba hæc notat:* His in verbis Sanctus Doctor unâ ex parte adserit expres-
 „sè, in Apocalypsi Enochum & Eliam referri venturos & morituros, ex aliâ autem ad-
 „firmat, Apocalypsin accipi nequaquam debere, ut sonat. Utrumque autem cohereret
 „optimè, *scribit porò Alcasar,* si statuamus, in Apocalypsi ejusmodi Prophetiam refer-
 „ri, ad quam Liber ipse per adlusionem respicit, aliud tamen longè diversum reâple
 „significari. *Addit,* Fortè etiam nos admonere voluit Hieronymus, licet Apocalypsis
 „in hæc adlusione præstituat, Enochum & Eliam sub Antichristi tempus certò esse ven-
 „turos, & ab eodem Tyranno occidendos, non tamen esse certum, quicquid Apocaly-
 „psis de duobus adsererat testibus, in Enocho & Eliâ esse complendum, ita ut sonat; ta-
 „cilè enim potuit Apocalypsis ad certam de Enochi & Eliâ adventu veritatem respice-
 „re, & addere præterea, quicquid consentaneum erat ad propositi ænigmatis significa-
 „tionem, quantumvis non ea omnia in Enocho & Eliâ forent Antichristi tempore even-
 „tura. *Et ut suam Explicationem amplius defendat, ne recepta opinioni videatur contraria,
 „hoc amplius subjungit:* Nec verò quisquam existimet, me propterea aliquid derogare
 „exiis, quæ Ecclesia communi consensu & antiqua traditione accepit. Quod enim à
 „doctissimis Viris pro traditione accipitur, illud est, Enochum scilicet & Eliam tempore
 „Antichristi ad prædicandum venturos, & in eâ persecutione morituros: At quicquid
 „Apocalypsis de duplici teste adfirmat, ad Enochum & Eliam fore adplicandum, & in
 „eis esse complendum, ut verba sonant, hæc verò peculiaris quorundam opinio est, ut
 „jam vidimus, non communis Ecclesiæ consensus, ut ex Interpretationum diversitate
 „constat, quas supra retulimus. *Quia verò nec dum satis iri factum credidit iis, quibus
 „opinio*

opinio communiter recepta prae aliis omnibus placet, idè in Notatione peculiari subiecta ad
 Examèn vocare consultum duxit cetera Scriptura loca, quibus hæc Traditio niti posse videtur,
 & ad quæ pleræq. Bellarminus etiam audenter provocavit, inter quæ dum Malachia ex Veteri
 Fœdere eminet oraculum, de eo post Hieronymum & Iansenium Gandavensem notat, cer-
 tum esse, id de spiritali Eliæ adventu in personâ Johannis fuisse à Christo explicatum,
 & hæc explicationem non solum esse certam propter rei ipsius veritatem, sed etiam
 adèd aptam & elegantem, ut sermonem abstrahendo ab ipsius adventu personali, illa
 per se sit Sacræ Scripturæ congruentissima. Vbi verò cetera etiam loca huc pertinentia
 ex utroque Testamento examinavit, ad explicatum Apocalypseos Iohannæ Oraculum deve-
 niens, ita scripsit: Si Apocalypseos locum excipiamus, nullus est in totâ S. Paginâ locus
 præter eos, quos retulimus in quibus Ecclesiæ traditio de secundo Enochi & Eliæ ad-
 ventu, deque eorum martyrio innitatur. Quod si hisce omnibus locis (NB.) diversus
 potest Sensus adhiberi idoneè, ut jam vidimus, ne traditio Ecclesiæ collabatur, necesse-
 sariò fatendum videtur, germanum ac literalem Sensum loci hujus Apocalypseos de
 duobus Christi testibus non esse alium, nisi Enochi & Eliæ adventum, prædicationem,
 martyrium & gloriosam resurrectionem. Quod autem sit Ecclesiæ traditio, Enochum
 & Eliam adversus Antichristum esse prædicaturos & ab eodem occidendos, id à gravi-
 bus Theologis adseritur, & à nonnullis iudicatur esse de Fide. Ad hæc autem adfero,
 primò, licet adfirmet aliqui, esse de Fide, aliis tamen non ita certum videri. Secundò,
 vel ibidem quintò, quanquam Doctores aliqui sunt opinati, locum Apocalypseos præ-
 cipuum esse fundamentum, ut Ecclesia pro certo habeat, Enochum & Eliam esse ven-
 turos ad prædicandum tempore Antichristi; mihi tamen certum est, decipi eos, qui
 hæc sibi mentem inducunt. Hæc cum aliquot rationibus muni visset, tandem concludit.
 Itaque tantum abest, ut caput undecimum Apocalypseos potissimum sit fundamen-
 tum ad Eliæ & ejus Socii sub Antichristo prædicationem & Martyrium adserenda, ut
 potius verum sit, opinionem illam, quæ putat, Apocalypsin agere de Enochi & Eliæ
 adventu, pugnare omninò cum vero adventu Eliæ & Socii ipsius. Hæc omnia ibidem
 & multò plura Alcasar contra communem sententiam & opinionem, quam Bellarminus
 Augustini etiam autoritate, tanquam infallibile signum tempus Antichristi denotans
 defendere ategit, ubi non immeritò illud mirum videri potest, quod in prolixissimo hu-
 jus Authoris discursu, in quo per partes diversæ hujus oraculi Explicationes proponun-
 tur, nulla planè Augustini mentio fuerit facta, nullam fortè aliam ob causam, quàm quod
 augusto huic Doctõri tam manifestè contrarius videri noluit, quem Bellarminus tanto
 cum adplausu suæ adscripserat Sententiæ.

Idem ex parte etiam observare licebit circa quartum Antichristi signum à Bellar-
 mino propositum, persecutionem videlicet gravissimam, quam in eadem Apocalypsi
 per solutionem Sathanae præsignificatam fuisse, ex eodem Augustino demonstrare con-
 tendit, scribente, *Diabolum Antichristi tempore solvendum, & proinde tanto gravio-
 rem fore illam Persecutionem omnibus præcedentibus, quanto crudelius sævire potest solutus, quàm
 ligatus; Itaque Diabolum tunc Ecclesiam omnibus suis & suorum viribus vexaturum.* No-
 tantes enim Alcasar hujus Apocalypsi capitis, in quo de Diaboli solutione post annos
 mille agitur, explicationem adgressurus in antecessum observavit, ejus Expositionem Au-
 gustinianam tanti à cæteris Interpretibus esse habitam, ut eam omnes aut in cunctis, aut in ple-
 risque saltem sequerentur, Riberà fatente ac simul concedente, se in iis, in quibus ab Au-
 gustini Sententiâ dissentit, ab omnium etiam Interpretum consensu recedere; de semetipso
 addens, se eum in plerisque rebus sequi quidem, in quarum plerisque ab Eo discedant alii, non
 tamen in omnibus ad ejus expositionem in hujus capitis Commentario adherescere. Et hinc
 nuperus quoque in Apocalypsin Commentator Fromondus Augustini sententiam de
 annorum millenario Sathanae solutionem antecedente ibidem loci, ad quem Bellar-
 minus digitum intendit, expressam, videri potius mysticam, quàm literalem ingenue, ut
 par est, agnovit. Ut adèd & hic Papæ Doctores non ægrius ferre debeant, si in Vati-
 ciniæ hujus Apocalypsi intellectu Augustini autoritate nos quoque non teneri absq;
 augusti Doctõris contemptu, imò bonâ cum ejus veniâ fateamur, id quod præprimis, sed
 modestissimè à nostro D. Cluvero, Historico simul & Theologo, & ob accuratorem
 Historicam Libri hujus Apocalypsi Expositionem enucleatissimo factum, post citata ex
 loco per Bellarminum citato Augustini verba hæc addente Epicrisin: Vides hic Au-
 gustinum mille annos ad ipsam Seculi consummationem extendere. Capite tamen
 sequente ambigit, utrum ante annos persecutionis Antichristianæ finiantur mille

NB.

lib. 20. de
C. D. c. 8.
& seqq.

cap. 13.

isti, atque iis exiguum illud temporis (ut putat) superaddendum sit, an verò includendum; ubi Ipse nihil solidum, quod reponat, invenit. Nam cur Sanctos in ipsâ etiam persecutione regnare sit dicendum, ac tamen Scriptura hæc eisdem mille Annis utrumque determinet, Diaboli scilicet alligationem, regnumque Sanctorum, ac post mille annos Sathanam adferat solvendum, aqua hæret Sancto Doctore, nec habet, qui se expediat. Tandem eò decurrit, ut alterutrum putet eligendum, nimirum, aut annos Regni Sanctorum prolixiores esse, quàm captivitatis Diaboli, aut quoniam trium annorum & sex Mensium spatium est brevissimum, (tam diu scilicet regnaturum credit Antichristum) computare noluisse Spiritum S. tantillum temporis, sicut alibi quoque factum existimat. Verùm hæc ipsa difficultas, quâ cum adeò luctatur Augustinus, ostendit falsam esse, quam Sanctus ille Pater adfert, mille annorum ad commodationem. Prior enim responsio Ipsius non subsistit, quia (ut Ipse agnoscit) Scriptura hæc eisdem mille annis utrumque determinat, tam regnum Sanctorum, quam diaboli captivitatem, adeòque alterum altero brevius vel prolixius esse nequit. Sicut ergò alligationem hanc diaboli singulare aliquid præter communem istam, quâ aliâs semper detinetur, captivitatem significare certum est: sic quoque regnum hoc Sanctorum singulare aliquid supra communem & perpetuam eorum in & cum Christo vitam continere, non erit dubitandum. Sed & altera quoque responsio manifestè repugnat Textui. Nam post finitos mille Annos Sathanam esse solvendum, & iterum gentes seducturum, clarè dicit Apostolus; ac nimis dilutum est, quod de exiguo Tyrannidis Antichristianæ spatium Augustinus hic refert. Nam quia Bestiam, aut Pseudopphetam saltem, concedit esse Antichristum, imò Bestiam ipsam Antichristum esse alibi contendit, quam currente hoc Millenario jam esse & adorari à quamplurimis hoc eodem capite indicatur, quomodo post solutionem Sathanæ demum venturus Antichristus, & quomodo tempore tantillo regnaturus est? Hæc ille, ut dixi, modestissimè contra Augustinum, ad exemplum *Ribera & Alcasaris*, aliorumque Interpretum Papistarum ab Eius Sententiâ liberè, non absq; rationibus tamen discedens, de cætero, ubi fieri potuit, & Augustinus ad mentem Johannis Prophetæ scripsit, non semel testimoniis Eius cum debitâ laude utens, ac ad Eius provocans consensum. Et certum est, id quod supra etiam monui, si hodie post Vaticinij hujus Apocalyptici complementum viveret Augustinus, Eum, quâ fuit ingenuitate, Experientiæ rerum magistræ manus daturum, & ultro agniturum, quod ante Eum Irenæus optimè scripsit: *Omnis Prophetia, priusquam habeat effectum, enigmata & ambiguitates sunt hominibus; cum autem venerit tempus & evenierit, quod prophetatum est, tunc Prophetia habent liquidam & certam Expositionem.* Quod Sancti Martyris monitum si observetur, mirum videri non debet, Augustinum & cæteros ante & post se Patres in Oraculis de Antichristi tempore & loco intelligendis non semper acu rem tetigisse, utpote magis à Mysterio Iniquitatis revelato remotos, & hinc de Vaticiniorum eventu non planè indubios. Nunc circa quartum hoc Antichristiani temporis Signum à Bellarmino propositum, persecutionem videlicet gravissimam ab eo excitandam, id insuper adhuc & quasi ex abundantia notandum est, quod, dum Bellarminus eam ita gravem fore scribit, *ut omnes cessent publicæ religionis Cereemoniæ & Sacrificia*, sibi met ipsi iterum contraria scripserit, alibi de Ecclesiæ indeficibilitate ad locum Pauli classicum, quo Christus post Ascensionem ad Cælos Ecclesiæ Apostolos,

verl. 4.

lib. IV. adv. Hæres. c. 43.

lib. III. de Eccles. milit. cap. 13.

lib. I. de Sacram. in gen. cap. 9.

Prophetas, Evangelistas, Pastores & Doctores dedisse legitur, notans, *Apostolum docere, mansura in Ecclesiâ Pastorum & Doctorum ministeria & continuam corporis Christi adificationem, & proinde Ecclesiam visibilem usque ad diem Iudicii.* Quorum etiam pertinet, quod de perpetuitate Sacramenti Eucharistiæ occasione loci itidem Paulini monuit: *Durabit hic ritus, quo mortem Domini commemoramus, donec Mundus ipse finiatur, & Dominus ad judicandum veniat.*

lib. II. de Temp. novill. c. 8.

Ad quintum nunc deveniamus Antichristiani temporis Signum, ipsam scilicet durationem, ad tres solùm annos cum dimidio redactam, quam Bellarminus iterum & parallelis utriusque Testamenti, ex Daniele nimirum & Apocalypsi Johannæ Oraculis, & communi Sententiâ veterum, nominatim Augustini iterum probare conatur. Atqui ut etiam *Acosta* in descriptione durationis Antichristi ad utrumque provocet Fundamentum, adducens & oracula Danielis & Johannis, & Augustini quoque auctoritatem, hoc tamen non obstante peculiarem suam de hujus termini sensu Sententiam his exposuit verbis: *Verum id temporis, ex quo primum regnare cæpit, computandum sit,*

an potius, ex quo Terrarum orbe devicto & sibi subjugato in Ecclesia Fidem totâ atrocitate converteret arma, non satis constat. Et post aliqua: Certum propemodum mihi est, Annos tres & dimidium non ab initio Regni Antichristiani numerandos, sed ab obtento jam supremo orbis terrarum dominio, quemadmodum Rupertus etiam Tuitiensis censet. Et hinc Alcasar iterum liberrimè suum hâc in re dissentium à Bellarmini Sententiâ testatur, de Mensibus quadraginta duobus, quorum in eodem Apocalypicos Johannæ loco, quo de duobus agitur testibus, exstat mentio, ita scribens: *Hi duo & quadraginta Menses à multis creduntur esse illi tres Anni & dimidiatus, quibus ferè dicitur Antichristi persecutio duratura; atq; adeo non dubitant, proprium ac literarium hujus undecimi capitis esse Sensem de tempore persecutionis Antichristianæ. Hoc amplius confirmatur ex eo, quod communi omnium consensu receptum est, duos scilicet Testes, qui dicuntur predicaturi & pro Veritate vitam profuturi, & post tres dies atque dimidium ad vitam revocandi, esse Enochum & Eliam. Hanc ergo declarationem minimè aut impugnare aut elevare contendo; eam sanè habeat Veritatis firmitatem, quam volunt illi, qui illam sequuntur. Mihi tamen adhuc licet dicere, si hanc de Antichristi persecutione explicationem ut præcipuam in hoc Capite adsumam, me omninò nescire Apocalypicos silum ducere & consequentem texere seriem.* Et post aliqua: *Quem ad modum dimidia hora capitis octavi & quinque Menses capitis noni non in sensu proprio sunt desumpta, sed mysticè; ita etiam convenienter ad Apocalypicos contextum accipiendi sunt hi quadraginta duo Menses in sensu mystico, non proprio. Etenim accipere hos numeros dierum, Mensium aut Annorum, ut sonant, id quidem Stylo anigmatico nequam quadrat.* In peculiari Notatione, ubi Bellarmini ex Augustino & cæteris Scriptoribus Ecclesiasticis super parallelismo Danielis & Johannis Sententiam additis etiam rationibus adduxit, aliam tamen elegit opinionem, qua etsi fortasè alicui videatur nova & Antiquitati contraria, contextum tamen adeo eidem favere, ut vix dubitationi relinquatur locus. Addit, quamvis non ignoret, quid præter alios Patres Augustinus etiam super hoc dixerit oraculo vel scripserit, nihil tamen minus salvâ rationum Patrum auctoritate censere, alteram opinionem non solum esse probabilem, sed etiam multò probabiliorem.

Supereft sextum & ultimum temporis Antichristiani Signum, idque consequens, videlicet Mundi Consummatio, ad cujus demonstrationem Bellarminus iterum Augustini utitur vel potius abutitur auctoritate; & ex eo quidem loco, undè hætenus ut plurimum in hoc argumento testimonia desumit, inter cætera S. Scripturæ oracula ad locum quoque Johannis provocans, in quo novissimæ horæ & temporis Antichristiani simul meminit, de illâ Explicationis & contra semetipsum responsionis loco addens, *juxta Iohannem hoc tempus à Christo usque ad finem Mundi novissimam esse horam*, id est, *novissimum tempus sive ultimam ætatem*, Augustino exponente. Id si sit, quod nos Evangelici non inviti concedimus, sed utraque adprehendimus manu, nemo non videt, horam in hâc latitudine novissimam esse non posse signum temporis Antichristi, cum ea necdum ad finem pervenerit, ac juxta Johannem durante hujus horæ spatio, non demum circa ejus finem, venisse Antichristum & venire debuisse. Et huc referri debent, quod ipsam attinet Mundi consummationem, tanquam consequens temporis Antichristiani signum, omnia Augustini testimonia, quæ laudatus sub initium hujus capitis Pandulphus in de Mundi Fine Disputationibus prolixo collegit numero, incertitudinem novissimæ diei Scripturâ duce confirmantia, quæ tamen non incerta esset, si tempus Persecutionis Antichristianæ, non particulis, sed universalis, & hinc non occultæ, sed juxta Bellarminum notissimæ præcederet. Quem enim ad modum Mundi consummationem Bellarminus dicit Signum temporis Antichristiani consequens, undè concludere liceat, Mundum jam dudum debuisse finiri, si Antichristus ante tot Secula venisset & revelatus fuisset; ita ex eo sequitur, Persecutionem antichristianam esse debere & posse Signum diei novissimæ antecedens, ex cujus observatione nemo non certus & planè indubius esse possit, proximè eam instare & imminere. Ubi verò sicut prior consequentia falsis nititur hypothesebus & signis minimè infallibilibus, ut hætenus per partes ex ipsis adversariorum testimoniis amplissimè est ostensum; Ita posteriorem exinde deductam Augustini doctrinæ Sacram Scripturam pro fundamento habenti esse contrariam, citatus Scriptor ex pluribus locis deduxit, Ejus quoque Sententiam declarans in sequentibus super Pauli & Johannis de propinquitate diei novissimæ testimoniis, & tandem addens

Ibid. pag.
337.

Explicationem Verborum Pauli de Mysterio Iniquitatis revelando, ubi Sanctus Pater rem paucis comprehensus ita scripsit: *Hæc Verba sanè ita sunt obscura & mysticè dicta, ut tamen adpareat, Apostolum nihil de statutis dixisse temporibus, nullumq; eorum inter vallam spatium, aperuisse. At enim, ut reveletur in suo tempore; nec dixit, post quantum temporis hoc futurum sit. Nihilominus observo verba illa, Mysterium jam operatur Iniquitatis, ut qui tenet, nunc teneat, donec de medio fiat; quæ indicare videntur, eo tempore cœpisse Antichristum sua perpetrare flagitia, sed nondum fuisse revelatum.* Quibus Augustini verbis hæc de Signis minimè signantibus materiam finio, ad alia bono cum Deo & plus jam ultra iturus.

CAPVT UNDECIMVM,

DE

Characteribus Antichristi.

HAtenus ea tuèrè Signa, quibus Antichristum hætenus nondum venisse & revelatum esse ostendere laboravit Bellarminus. Nunc ad ea devenit, quibus hæreticos dicit probare, hoc Elogium Romano Pontifici esse adscribendum, quæ tamen, ut numero Signorum excludat, talia esse dicit, quæ in Ecclesiâ fuerint Catholica ante, quam Antichristus eorum opinione adparuerit, id quod per partes deducit. Quamvis autem non defllet, quod ad hoc argumentandi genus in genere responderi posset & fortè deberet, ratione tamen Instituti id nunc solum attendimus, quod ex Augustino ad suas traxit partes Bellarminus, quamvis hic non nisi remissivè acturi, cum ea, quæ hoc capite citantur Augustini testimonia, vel infra uberiùs suis tractanda locis occurrant, vel in superioribus jam per occasionem fuerint excussa. Ita de signo Crucis, ad quod commendandum Augustinus etiam testis adducitur, in *Questione de reliquiis & Imaginibus Sanctorum & sanctorum rerum* agitur. De *unione cum Ecclesiâ Romanensi*, quam Bellarminus aded haberi non vult pro signo Antichristianismi, ut potius Signum haberi debeat & character hominis verè Catholici, Augustino jam suo tempore id agnoscente, de Cœciliano, Episcopo Carthaginensium scribente, quod Romanæ Ecclesiæ fuerit conjunctus; jam supra est dictum, ubi Controversia de Regimine Ecclesiastico fuit ventilata, Cœlestinum fuisse quidem cum Ecclesiâ Romanensi conjunctum, sed non cum eâ solum, verum Augustino ibidem id agnoscente, cum cæteris etiam terris, unde (non tantum Româ) *Evangelium ad ipsam venerit Africam*; factamque hanc conjunctionem per literas communicatorias fuisse mutuam & reciprocam, nullamque ex eâ argumentum pro Primatu Ecclesiæ Romanensis Monarchico duci posse. *Sacrificia pro defunctis*, quorum damnationem Bellarminus ex Augustino adscribit Hæresiarchæ Aërio, infra quoque suo ponderabimus loco, ubi Ignis purgatorius vel illustrabitur vel obscurabitur. Similiter etiam debito excipietur responso, quod pro *adoratione in Eucharistiâ corporis Christi* ex Augustino citat, ut in antecessum hic nullâ planè opus sit prolixitate aut tædiolâ repetitione.

CAPVT DVODECIMVM,

DE

Generatione Antichristi,

IN cujus descriptione Bellarminus profert opiniones planè erroneas, quasdam probabiles, aliquas omninò certas ac exploratas. Inter erroneas refert Sententiam eorum, qui *Neronem resurrecturum & ipsum futurum Antichristum* tempore Augustini jam statuerunt, quam licet Augustinus rectè & juxta Bellarminum meritò ut *presumptionem miram* damnavit, ita fortè facilius posset defendi, quam mustea *Grotii* papizantis. Cajum Caligulam loco Neronis ausu antehac inaudito substituentis, ob novum hoc inventum à non uno severissimè castigavi. E numero *opinionum probabilium* à Bellarmino esse dicitur, quæ *Antichristum è tribu Dan nasciturum* dicit, ob oraculum Jacobi morientis, quo huic etiam tribui Fata post-ventura præsignificavit, cui aliud accedit ex Jeremiâ, & locus denique Apocalypiticus, ubi dum in Recensione duodecim tribuum hæc solum tribus omittitur, factum id esse videtur in *Antichristi odium ex eâ nascituri*, cui Sententiæ Bellarminus præter alios

vid. D.
Dannh.
Christ.
Act. 1.
pag. 1027.

alios Patres accedere scribit Augustinum quoque, hanc additâ tamen censurâ, *Est valde sit probabilis hæc opinio propter tantorum Patrum autoritatem, non tamen esse eam omnino certam, tum quia pleriq. Patrum non dicant, hoc se scire, sed probabile tantum esse insinuant, tum quia nulla Scripturarum, que citantur, conveniat. Nam in oraculo Jacobi ad literam vi-* cap. 49.
deri de Samfone agi, & ita exponere Hieronymum; & si allegoricè ad Antichristum accommo-
detur, non posse nisi probabile argumentum ex eo deduci, quale ex Mysticis sensibus deduci so-
leat. Jeremiam quoq. sine dubio non loqui de Antichristo, neq. de Tribu Dan, sed de Nabucho- cap. 8.
donosore, qui venturus erat ad evertendum Hierosolymam per eam regionem, qua Dan dice-
batur, Hieronymo id rectè ita exponente. Cur autem in Apocalypsicâ tribuum Israelitica- cap. 7.
rum recensione tribus Dan omittatur, non satis constare, scribit Bellarminus, præsertim cum
& Ephraim omittatur, cujus tamen tribus una fuerit ex maximis. Possint hæc certâ rati-
one satis Lectori facere, ne Augustini autoritate ita rigorosè teneri se existimet.
 Verùm quia alii Scriptores & Interpretes Papæi fixius huic Sententiæ censent inhæren-
 dum, idque ob citatam Augustini & aliorum Patrum autoritatem, ided alii etiam tes-
 tes adducendi sunt, qui contra eam excipere non dubitarunt. *Bonfrerius* certè ad lau-
 datum Jacobi Oraculum potius Patrum & Augustini inter eos de Antichristo ex tribu
 Dan nascituro, quam aliorum de Samfone Explicationem sequendam judicat, *tum quod*
fit graviorum & plurium Autorum, tum quod ipsi non tantum de Antichristo interpretentur,
sed etiam aliqui eorum, cum illam de Samfone explicationem retulissent, disertè negent ita posse
aut debere intelligi, tum quod ii, qui de Samfone interpretantur, valde laborent, ut postero-
rem Sententiam, Salutare tuum expecto Domine, explicent & ostendant, quâ occasione
illud à Jacobo sit dictum, & pauci sint, qui illam, nisi contortè explicent, aut coherere faciant
cum precedentibus, quod in Sententiâ Patrum interpretari, & cum precedentibus nequere sit
facile. Sed ut omittam prolixius Augustino & cæteris Patribus opponere alios Patres
 & Scriptores Ecclesiasticos, ex recentioribus etiam Papæis, quos idem *Bonfrerius* nomi-
 natim exhibet, nimirum post Interpretem Chaldæum & Rabbinos plerosque, *Hieronymum,*
Eusebium Emisenum, Ruperium Tuitiensem, Procopium, Lyranum, Tostatium, Per-
erium, Delrionem, alios; Hieronymus ab Oleastro contra hanc Augustini & aliorum sen-
tentiam expresse: Qui Antichristum dicunt de tribu Dan futurum, nihil dignum auto-
ritate aut fide adserunt. Placet hinc Marianæ Scholion: Hoc Vaticinium in Samfone
impletum est, quem colabrum & cerassem vocat, ob astum bellicum & virtutem pugnandi,
easq. victorias, ob quas credi potuit esse Christus. Verum cum eo mortuo videret populi mala,
prorupit in illas voces, Salutare tuum expectabo Domine. Hæc explicatio an contorta sit
 adeo & difficilis, videant, quibus de talibus judicandi data est facultas. Et quia *Alcasa-*
ris Commentarius in paucorum versatur manibus, placet iterum ex eo audire, quid hæc
 de re consideratis omnibus circumstantiis ob Augustini & cæterorum Patrum senten-
 tiam sit statuendum. Ita autem is in peculiari ad initium capituli septimi Notatione scri-
 bit: *Antichristum* ex tribu Dan futurum, ajunt, Ecclesiæ traditionem videri, quia
 „multi Patres in eâ sunt Sententiâ, ut *Irenæus, Hippolytus, Cyrillus, Hieronymus, Au-*
 „*gustinus, Ambrosius, Prosper, Gregorius, Ruffinus, Theodoretus. Accedit, quod*
 „*ex Apocalypseos Interpretibus, Andreas, Haymo, Beda, Richardus, Anshelmus, Ru-*
 „*pertus, & plures alii dicunt, prætermittam hic esse tribum Dan in odium Antichristi.*
 „*Atque hunc esse Spiritus Sancti mentem in Apocalypsi, dum inter tribus non enume-*
 „*rat tribum Dan, indè probat Pererius, quia alioquin traditio illa Patrum de Antichri-*
 „*sto ex tribu Dan futuro nullum haberet in sacris Literis fundamentum. Constat enim,*
 „*duos alios locos, qui ad traditionem eandem confirmandam à nonnullis adducun-*
 „*tur, nihil ad rem facere, quia primus ex Genesi locus omnino ad Samsonem docen-*
 „*te Hieronymo referendus est, alter verò ex Jeremiâ manifestè agit de Nabuchodono-*
 „*sore per Aquilonem invadente Judæam. Addit de suo: In hæc Quæstione noto, pri-*
 „*mum, quam aliqui Ecclesiæ traditionem esse putant, videl. Antichristum ex tribu*
 „*Dan futurum, eam mihi nullo modo Ecclesiæ traditionem videri, sed solùm aliquo-*
 „*rum Doctorum opinionem. Secundo, præter Oleastrum etiam Abulensem dubita-*
 „*te, an Antichristus sit ex tribu Dan futurus; quin imò Oleastrum apertè adfere-*
 „*te, hoc esse fabulosum. Et quamvis existimat, longius quam par erat Olea-*
 „*strum in hæc progressum fuisse censurâ, cum ut opinio aliqua reputetur proba-*
 „*bilis, satis sit, multos Sapientes Viros probabiliter existimasse illam in aliquâ*
 „*parte Scripturæ fundari; notat tamen Tertio, quem ad modum Riberæ*
 „*& Pe-*

„ & Pererio licuit adfirmare, neutrum ex prædictis Geneleos & Jeremiæ locis esse ad
 „ rem, ut probetur, Antichristum ex tribu Dan nasciturum, sicut etiam sibi dicere fas esse
 „ quod certum existimat, in hoc Apocalypseo loco opinionem illam non posse stabiliri
 „ solidè. Nam si agenda res sit antiquorum Patrum autoritate, Antichristum de tribu
 „ Dan fore adseverantium, nullum termè eorum hanc opinionem in Apocalypsi fulcire,
 „ sed alios in Geneleos, alios in Jeremiæ locis; ex Interpretibus verò Apocalypseo esse
 „ perpaucos, qui hujus septimi capituli Visionem ad Antichristi tempora centent refe-
 „ rendam. Si autem ipsius Contextus ratio ac vis attendatur, sibi pro comperto esse,
 „ Riberæ & Pererii Expositionem minimè hujus capituli contextui quadrare. *Alia, quæ*
 „ *ibi notat, pluralitè prætereo;* ex his enim satis constat, *Alcasarem* in hac Quæstione
 „ Augustini autoritatem non esse secutum, & hinc quemvis alium Veritatis Divinæ
 „ magis, quàm humanæ autoritatis cultorem ab obligatione hæc liberum fecisse.

CAPVT DECIMVM TERTIVM,

DE

Sede Antichristi.

Hanc Evangelici oraculo iterum Apostolico docti dicunt Ecclesiam, quam phrasi
 ex Veteris Testamenti Scriptis desumpta Paulus dicit *Templum Dei*, per quod dum
 Bellarminus cum pluribus aliis Interpretibus intelligit *Templum Salomonis Hierosolymita-*
num, ut omnes cæteras absurditates præteream, Augustino contrarius est, id quod Ipse
 lib. 20. de debuit agnoscere, notans, *Augustinum exponere de ipso Antichristo cum toto populo suo, ut*
 C. D. c. 19 *pote qui se & suos videri velit verum DEI Templum spirituale, quasi ipse cum suis esset Tem-*
plum Dei, addens, *Chrysostomum intelligere Ecclesias Christianorum, quas sibi servare iussu-*
 „ *rus sit Antichristus*, quam sibi placere sententiam *Ephraim* prolixè indicavit, hic omninò
 „ audiemus: *Quidam Templum intelligunt Hierosolymitanum; quamvis enim destru-*
 „ *ctum sit illud, quod erat Pauli tempore, aliud tamen loco ejus aliquando reædifican-*
 „ *dum dicunt, sive à Judæis, sive ab ipso Antichristo, ut ipse in eo colatur.* Verum si
 „ Antichristus sibi tanquam *Deo* construet Templum, non illud Apostolus *DEI Tem-*
 „ *plum* vocaret, nihilo magis, quam Templum Jovis aut Dianæ eo nomine dignaretur.
 „ Cajetanus putat, non aliquod determinatum significari Templum, sed sensum esse,
 „ quod in quocunque Templo *Deo* dedicato sessurus sit Antichristus, tanquam illud
 „ sibi dicatum esset. At verò Hieronymus arbitratur verius, apostolum per Templum
 „ *DEI* significasse Ecclesiam, quam interpretationem post glossam interlinearem Tho-
 NB: „ *mænetiam recipit, nec Augustinus rejicit.* Chrysostomus quoque ac Theodoretus, &
 „ ceteri Interpretes Græci de Ecclesiis Dei (pluraliter enim loquuntur) Apostolum ex-
 „ pōnunt, quod in idem recidit, nam Ecclesia Dei ex multis particularibus constat Eccle-
 „ siis. Hic sensus probabilitatem accipit ex eo, quod sicut tempore Maccabæorum in
 „ Templo Dei, quod erat Hierosolymis, stetit Idololum desolationis abominandum, de
 „ quo Daniel prophetaverat; & sicut posteriori tempore statua Cæsaris, teste Hierony-
 „ mo, in eodem Templo, quod erat Hierosolymis, velut secunda abominatio collocata
 „ fuit; ita & in Ecclesia Dei, (cujus insignem typum prætulit Templum illud Hierosoly-
 „ mitanum) videatur sessurus homo peccati, quem abominaciones illæ priores præfigu-
 „ raverant. Ego hic nihil iterum addo, quam ut ostendam illationis absurditatem, qua
 nuper *Volusius Maresium* ad absurdum adigere est conatus, ita contra Eum scribens:
 in Aurora Quod addit, Pontificem verè in Templo DEI sedere, id est, in Illius Ecclesia, si inde probat, Pa-
 Pacis, pam esse Antichristum, hoc ipso ipsum Benedictum Dei Filium in hanc transformabit Belluam,
 P. 31. quem in Templo seu Ecclesia sedere, & ipsum Deitatis Templum esse, nemo Christianus nega-
 verit. Absurdissimè! Quod autem ad sententiam Interpretum, qui per Babel vel
 Babylon in Apocalypsi Johannæ Urbem Romam tanquam sedem Antichristi regi-
 am intelligunt, Bellarminus respondet, dici posse cum Augustino & aliis quibusdam
 Scriptoribus Ecclesiasticis, intelligi universam Diaboli civitatem, qua in Scriptura
 sepe vocetur Babylon, & opponatur Civitati DEI, id est, Ecclesia, qua Hierusa-
 lem dicitur; frustra iterum laborat. Non enim quaeritur, quid dici possit, sed quid
 dici debeat; neque quid ante tot Secula, adeoque ante Vaticanorum Apocaly-
 pticorum complementum, Augustino & aliis Ecclesiæ Doctoribus non impro-
 babile visum fuerit, sed quid hodie post eventum eorum, quæ tum futura adhuc non
 ira

ita clarè prævideri poterant, omnibus circumstantiis quasi in Centro concurrentibus, Lux Experimentiæ tanquam omnium rerum magistræ, quasi in Mentâ Solis ob oculos ponat, modo ne iis datâ quasi operâ clausis in mero meridie velimus cæcutire, præprimis cum Bellarminus vi Veritatis ductus agnoverit, *dici & suo quidem iudicio melius posse, per Meretricem in Apocalypsi Iohannæ à descriptam intelligi Romam*, ita exponente Tertuliano & Hieronymo, *neque solum Ethnicam, sed & Christianam*, quod ulimum tamen ex superabundanti tantum & ex insolitâ liberalitate largitur.

CAPVT DECIMVM SEPTIMVM,

DE

Gog & Magog,

Inter decem diversas de Gog & Magog opiniones penultimam Bellarminus recenset Augustini, qui per Gog intelligit Diabolum, per Magog autem Antichristi exercitum ex totius orbis nationibus collectum. Hanc Sententiam et si Bellarminus censet esse sine dubio verissimam & ideo amplectendam, tum quatenus refert Gogum & Magogum ad Antichristi tempora, tum quia Eum sequuntur omnes Catholici Authores in Apocalypsin scribentes, ut Arethas, Primasius, Beda, Haymo, Rupertus Tuitiensis, Richardus, Anshelmus, & alii; tum etiam, quod omnia, quæ ab Ezechiele de Gogo & Magogo dicuntur, Antichristo rectissime conveniant; atamen quatenus per Gogum intelligit diabolum, eam non dicit veram, adeoque decimam in super adjicit Sententiam, hæc tria exponentem, primum Prælium Gog & Magog esse prælium Antichristi contra Ecclesiam; secundum, quod admodum probabile esse putat, per Gog ipsum significari Antichristum, per Magog verò Exercitum ejus, cum Ezechiel perpetuò Gog vocet principem & Magog terram sive Nationem; Tertium, quod itidem statuit probabile, Gog dici à Magog, non è converso, ita ut Antichristus dicatur Gog, quia est princeps gentis, quæ dicitur Magog, ipsum verò Antichristi exercitum dici Magog à gente Scythicâ, non quod constet ex Scythiis, quos Judæi esse fingunt ultra Caucasum & mare Caspium, sed quod magna pars illius constet ex barbaris è Scythiâ oriundis, ut Turcis, Tartaris & cæteris, vel, quod adhuc probabilius existimat, quia Exercitus sit immanis valdè & crudelis, cum quos dicere velimus sævos, vocemus Scythas. Quidquid sit de Augustini sententia, à Bellarmino partim adprobata, partim reprobata, utpote in quâ vel defendendâ vel refutandâ omnis orthodoxiæ Salus vel doctrinæ de Antichristo aliud è satis manifesta Veritas sita non est, in primis, quia tot aliæ & multum inter se distantes Interpretum & Ecclesiæ Doctorum Sententiæ de Gogo & Magogo reperiuntur, nec dum hodie res sit in liquido; nihilo tamen minus non Bellarminus solum, sed & alii ex numero Interpretum Papæorum ante & post Bellarminum eadem usi libertate, quid in hac Augustini Sententiâ videatur posse desiderari, sine omni lætæ authoritatis suspitione aut metu, apertissime indicaverunt. Ante Bellarminum Serranus, Doctor Complutensis, *Aria Montani* Præceptor, ad Ezechielis de Gog & Magog Oraculum, contra hanc Augustini opinionem sequentia notavit: *Cum in Sacris Literis nomen Gog viri esse legatur, cur gentem ab hoc descendentem sui capitis nomen retinere non dicemus? Igitur etsi verum sit, quod Augustinus adserit, nomen esse impositum Sathanae, non tamen obstat, quin nomen sit alicujus Regis, alicui genti Aquilonari præfecti, præcipue cum dicat Scriptura, ab Aquilone pandetur omne malum;* 1. Chron. 6. v. 4. Hierem. 7. *quandoquidem non solum de Exercitu Babylonico, sed de omni alio, qui Ecclesiam Dei insectabitur, & quem ille Chaldeus significavit, intelligendum sit.* Post Bellarminum Sanctius, itidem Complutensis Doctor, de eadem Augustini opinione, quam ex parte etiam Hieronymi, & post Tyconii, Ansberti, Prosperi Aquitanici, & novissime Galatini, præter supra citatos esse dicit, hoc observavit: *Hac sententia non valdè congruit cum verbis Prophetæ Ezechielis, totoque capite, in quo multa occurrunt, quæ historicum aliquid & singulare sonant, ut promittunt legenti. Neg. enim, si de omnibus universè, qui Ecclesiam aut Prælatem oppugnant, esset hoc Vaticinium, certus designaretur locus, ubi Gog regnaret, & unde armatas in Ecclesiam acies inveheret; neg. tam disertis gentes notarentur nominibus, ex quibus inimicus ille Exercitus est constatus.* Aliorum ab hoc Sancto Doctore in hujus Oraculi sensu dissentientium verba adducere super sedeo, ne contra augustissimum hunc Patrem optime meritum de Ecclesiâ verè Catholica & orthodoxa Veritate hostilem Exercitum videar constare, cum ex Instituti ratione potius contra minus sinceræ & ut plurimum contortas à Bellarmino adlegationes Testimoniorum ex Eius Scriptis desumptorum vindicandus veniat.

Satis

vid. D.
Dannh.
Antichr.
p. 227.

Satis autem hoc esse potest ad id demonstrandum, quod sub initium hujus de Antichristo Tractationis in antecessum moneri debuit, Augustinum & cæteros antiquiores Ecclesiæ Doctores in explicandis obscurioribus Vaticiniis, quæ communiter ad Antichristum hodie referuntur, ipsis Scriptoribus Papæis testibus, rem non ita semper acuti- gisse, ut non posterioribus Seculis aliquid fecerint reliqui, nimirum ex ipsâ Vaticinio- rum impletione oculatoribus, quod ipsi sine dubio candidè agnoscerent, si ad mortales reditus ipsis pateret, diemque à die, priorem à posteriori, Seculum à Seculo, præteri- tum à præsentī posse uberius informari in semetipsis experirentur, nunc quam antehac doctiores. Nunc ut ex superabundanti adhuc aliquid addam, quod ad hoc Ezechielis de Gog & Magog Oraculum pertinere videtur, cum id ob gestum ante aliquot Annos Bellum Hungarico-Muhamèdicum multis in ore & pennâ fuerit, sed plerisque sine sen- su & intellectu ejus legitimo; ante omnia notari meretur *Theodoretī* observatio, ad eò faciliorem hujus oraculi Explicationem percipiendam præmonentis, eos, qui pro tempore fuerunt Ecclesiæ Doctores, post reditum populi Judaici à Babylone has gentes, quarum in descriptione Gogi & Magogi Propbeta nominatim & in specie meminit, cum Exercitu in Iudæam profectas esse, dicere, & cum Propbetiâ consentire Interpretationem. Hanc ubi per partes deduxit, pro confirmatione addidit: Ego non solum Iudeorum, sed etiam aliquorum, qui Christianum obtinent nomen, sed Judaicas attendunt fabulas, inscitiam miror, qui Gogi & Magogi invasionem non factam adserunt, sed futuram expectant; quos intellexisse oportuit, primò, hanc Propbetiam cum revocatione populi Judaici à Babylone conjunctam fuisse, deinde, per hæc dixisse gentes DEI potentiam cognituras. Bochartus quidem, postquam multa ad hujus Vaticinii illustrationem rara & egregia ex variis collegit Authoribus, apertè & ingenuè fatetur, ex Historiis vix posse colligi, quando hæc impleta fuerint, qua de Excidio gentium Gog & Magog hic habentur. Sed aliis res hæc non adeò difficilis est visa, ut non potuerit extricari. Inde ex Evangelicis Doctoribus in primis *David Chytræus*, non sine Elogio ob meritam rem Ecclesiæ publicam nominandus, cum aliis quibusdam per Gogum & Magogum intelligit Seleucidam, impletamque vult hanc Ezechielis Propbetiam sub Veteri adhuc Testamento, & quidem tempore Maccabæorum; neque unam esse credit Ezechielis & Apocalypseo Johannæ de Gog & Magog prædictionem, sed adludi tantum putat in posteriori ad priorem ante Adventum Christi adhuc impletam, his rationibus hanc confirmans Sententiam, primò, quia Ezechiel Propbeta Judæos in Babylone captivos adloquitur, eisque restitutionem promittit, & hæc occasione novas pariter prænuntiat calamitates, Judæis reducibus expectandas, cum hostium internecone. Deinde, quia pollicetur spiritualem quoque populi instaurati- onem per adventum & Beneficia Messiæ brevi in Carne exhibendi; ubi, quia de impleti- one primi & tertii constat, de impletione etiam medii dubitare nefas esse. An hæc ratio- nes id evincant, quod evincere debent, hic non disputo; illud, saltem salvè aliter sententium autoritate & bonâ eorum cum veniâ, sine cujusquam præjudicio dicere liceat, hanc *Chytræi*, *Quistorpii*, & quem primo sistere debebam loco, *Theodoretī* Sententiam non adeò improbabilem videri, si omnia ritè expendantur, quæ hic quam-maximè sunt necessaria; quod si in aliis etiam ex Veteri Testamento oraculis ad sensum & mentem Ejus, qui per Prophetas est locutus, absq; Autoritatis humanæ respectu, quamvis & sine novitatis suspectæ pruritu, intelligendis & explicandis ex debito observaretur, neque Spiritus prophetici jugo in Ecclesiâ, non Libertinismi phantastici, sed libertatis Evange- licæ privilegio per Christum ornatâ quam-maximè intolerabili per vim subderentur & subjicerentur, nullum planè est dubium, quin majori luce in non paucis adhuc valde ob- scuris DEI suam de hominibus voluntatem non sub modio occultantis gratiâ gaudere- mus, omnibus Adversariorum de S. Literarum in primis Prophetarum obscuritate gravaminibus satis facili operâ facturi, id quod hæc occasione non præter rem fortè mo- neri potuit & debuit. Illud tandem subjicio, esse etiam ex Evangelicis Doctoribus, qui hujus Oraculi Ezechielis eventum non expectari quidem amplius debere existimant, statuantes illud jam impletum, sed non ante, verum post Christi adventum, & quidem ante sex hæc secula, ubi Duce *Gottfrido Lotharingo* Urbis Hierosolymorum occupata & per integrum ferè Seculum à Christianis possessa fuit, innumeris Turcarum & Saracenorum castris, & reliquiis eorum in Ægyptum profugis; de quâ tamen Sententiâ aliorum judicium audire, quam meum interponere malo, à Vaticiniorum obscuritatibus, quæ plerisque vi- dentur vel potius non videntur, ad aliorum S. Scripturæ Oraculorum claritatem bono cum DEO & Augustino duce me cōvertens. Quæ enim Bellarminus in sequentibus libri

hujus

Geogr. S.
lib. III.
Pag. 218.
vid. D.
Cluver.
ad Apoc.
c. 20. conf.
D. Quif.
ad Ezech.
c. 38. adde
Hülsem.
Theol.
Jud. p. 512
& Alcasar.
Tom II.
pag. 272.

vid. D.
Müller.
Rabbin.
p. 928.

hujus tertii capitibus hinc inde ex Augustino adduxit, quia in sedibus propriis infra recurunt, hic intacta manent & reservata ad suum quodque locum, ne fastidiosâ repetitione præscripta brevitatis transiliatur, Lectorisque animus justo amplius gravetur.

LIBRI QVARTI,
DE
POTESTATE ROMANI PONTIFICIS SPIRITUALI,
CAPUT TERTIUM ET SEPTIMUM,

De
Judicio Ejus Infallibili.

PRætermisso enim Capite primo tanquam proœmiali ad secuturam Tractationem, secundo etiam, utpote diversas quatuor de hâc Quæstione Sententias Authorum non unius generis recentente, sine tamen Augustini & aliorum in antiquitate Ecclesiasticâ Doctorem mentione, quod prolixè & singulari ad *Christophorum Favvæum*, Parisiensem Theologum Epistolâ examinavit laudatus supra & mox iterum laudandus Sorbonista *Launojus*, prætermisso, inquam, utroque hoc capite, rectâ *tertium* adgredimur, non semel sed iteratâ tertium vice Augustini malè à Bellarmino habiti vindicias requirens. Sicut in eo ad opinionem de *Judicio Pontificis infallibili* explicandam & confirmandam Bellarminus hanc Propositionem: *Summus Pontifex, cum totam docet Ecclesiam, in his, quæ ad Fidem pertinent, nullo errare potest casu.* In hujus Propositionis examine non urgebo prolixius, quod tamen non planè nullius est momenti, Bellarminum infidiosè *toram*, ommissis particularibus, nominasse *Ecclesiam*, ut eò facilius evaderet, erroresque in specie commissos hâc ratione eò promptius defendere posset, quod in sequentibus ab Eo factum est capitibus. Ad ipsam verò dictæ Propositionis confirmationem respicientes, tribus eam Oraculis ex ore Christi protectis fulciri videmus, tanquam fundamento inobili. Videamus, quo jure fulcimentum hoc nobilissimum domui tam ruinosa substituerit Architectus, artis, quam profitetur, si quisquam, omninò ignarus, *Primum* iis nititur verbis, quibus Petrum facere certum voluit Christus, quod pro Eo *oraverit, ut non deficiat Fides Ejus*. Eadem quoque supra citavit Bellarminus, ubi prærogativas Petri adduxit, addens, *Dominum clarissimè iis ostendisse, Petrum fore principem & caput fratrum suorum, sic enim exponere Græcos & Latinos*, adlegatis tamen Theophylacti solùm & Leonis Magni testimoniis contentus. Hic autem ingenuè fatetur, *tribus hunc locum modis exponi solere. Primam expositionem esse quorundam Parisiensium*, quorum duos tantum supra in Secundæ Opinionis explicatione nominavit Bellarminus, *Gerfonem videlicet & Almainum*, quibus tamen plures adjunxit *Launojus* loco proximè citato, notanter ibidem monens, *esse alios etiam natione Germanos, Gallos, Hispanos, Scotos, quorum sit eadem mens, Sententia & conspiratio ad defendendam hanc Ecclesiam, quam dicit, Romanam traditionem*, quos pro more testimonium dicentes longâ serie adduxit. Horum de hâc promissione Petro factâ Sententiam esse dicit Bellarminus, *quod Dominus hic oraverit pro Ecclesia universali, sive pro Petro, ut Ecclesia totius figuram gerente*. Et hanc expositionem juxta mentem Expositorum intellectam Bellarminus dicit esse falsam, ob rationes hic non examinandas. *Secundam Expositionem esse quorundam hoc tempore viventium & decentium, Dominum orasse hoc loco pro Perseverantiâ solius Petri in gratiâ Dei usque ad finem*. Huic etiam Expositioni aliqua opponit, alibi melius, quam hic ex Instituti ratione ponderanda. *Tertiam* subjungit Sententiam Bellarminus, quam dicit veram, *quod nimirum Dominus duo privilegia Petro impetraverit. Vnum, ut ipse nunquam posset veram amittere Fidem, quantumvis tentaretur à Diabolo; alterum, ut ipse tanquam Pontifex non posset unquam dicere aliquid contra Fidem, sive, ut in Sede Ejus nunquam inveniretur, qui doceret contra veram Fidem*. Quem verò ad modum Bellarminus de posteriori hoc Privilegio audenter pronuntiat, *illud sine dubio mansisse ad posteros sive Successores*, iis tamen munitus testimoniis, quæ fortiter Bellarmino ut plurimum minus sincerè agenti ereptum ivit laudatissimus Sorbonista *Launojus*, peculiari ad Jacobum Bevilacqua-

Tom. III.
Epist. ult.

pag. 50.
1699.

M

Pari-